ժողովների քննութեանը, բայց նրանք մասնաւորութեան են ենթարկել, որովհետեւ պարլամենտի արտօնութիւն ունեցող փոքրամասնութիւնը չէ կամեցել զրկել իր առաւելութիւններից և որովհետեւ անկարելի է եղել այդ հարցի մասին որ և է համաձայնութիւն կայացնել։

Իտալական կառավարութիւնը անցեալ ամառ ներկայացրեց պարլամենտին մի նախագիծ ընտրողների իրաւունքը ընդարձակելու մասին, որ մինչև այժմ ընդունված չէ պարլամենտից։ Թէպէտ կառավարութիւնը և այդ նախագիծը քննող մասնաժողովը անհրաժեշտ են համարում առաջարկված փոփոխութիւնը, բայց պատգամաւորները և մինիստրութիւնը չեն կարողանում համաձայնութիւն կայացնել, թէ ի՞նչ ուղղութեամբ և ի՞նչ չափով պէտք է մեծացնել ընտրողական իրաւունքները։ Իտալական կառավարութիւնը չէ կամենում հետևել Ֆրանսիայի և Գերմանիայի օրինակին, որտեղ ընտրողական իրաւունքը պայմանաւորված է քաղաքական չափահասութեամբ։ Այս պահանջին նա աւելացնում է ուսումնական կրթութեան պահանջը, բայց Իտալիան եւրոպական այն պետութիւններից է, որոնց մէջ գրագիտութիւնը շատ քիչ է տարածված։ Պարտադիր ուսումը նորերումս է դարձել պետական օրէնք և կրթողական ցենզով պայմանաւորված ընտրողական փոփոխութիւնը անպատեհ կը լինի իտալական ժողովրդի համար, որ քաղաքականապէս զարգացած է հասարակական բարքերի և գործեր կուսակցութեան շնորհիւ, բայց որ մինչեւ չէ ունեցել անցնել տարրական ուսումնարանը։

Այն ժամանակից, որ Իտալիան անկախ և միացած է, նրա քաղաքական կեանքի մէջ միշտ նկատելի է պարլամենտի անհաստատութիւնը և անտարբերութիւնը դէպի ժողովրդի մեծամասնութիւնը։ Այդպէս է արձանագրված մինչև անգամ այժմեան առաջին մինիստր Կայրոլի և կառավարութեան մի քանի միւս անդամները։ Միայն վերջին ժամանակներում պարլամենտի մի քանի անդամները թողին իրանց անտարբերութիւնը դէպի ժողովուրդը և ընտրողական ձևի փոփոխութեան պաշտպան միացան ձախուն Դեպրետիսի հետ, որ ամենամեծ ժողովրդականութիւն ունի ամբողջ Իտալիայի մէջ։ Սրանցից մի քանիսը ընդհանուր քուէարկութիւնը անհրաժեշտ պարտութիւն են համարում, միւսները անհրաժեշտ չարիք, բայց երկու կողմն էլ համաձայն են, թէ անկարելի է պահել այժմեան դրութիւնը, որ անհամապատասխան է ժողովրդի խելքին և զարգացմանը և որ քաղաքական կեանքը անպատեհ է դարձնում ժողովրդի համար։

Չը նայելով երկրի այս դրութեանը մինիստրութիւնը և պարլամենտը ուշացնում են այն փոփոխութիւնը, որ ընդունակ է ցոյց տալ ժողովրդի ձգտումները։ Այժմեան պարլամենտի և միւս հիմնարկութիւնների բարոյական հեղինակութիւնը հետզհետէ ընկնում է և գուցէ շատով երևան կը գայ պարլամենտից բաժանված ժողովրդական ոյժը և այն ժամանակ ուշ կը լինի ելք գտնել դժուար դրութիւնից։ Այս միտքը շատ անգամ արտայայտվել է Իտալիայի մէջ, բայց նա գործնական հետևանքներ չէ ունեցել։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Նեապոլից հեռագրում են, որ մարտի 12 (24) այդ քաղաքի օպերայի թատրոնի մէջ յայտնվեցաւ հրդեհ «Լուչիա» օպերայի ներկայացման սկզբից։ Թատրոնը լի էր։ Սկզբում չը կարողացան կրակը հանգցնել և շատ հանդիսականներ զոհ գնացին հրդեհին։

—Լոնդոնի «Times» լրագրին Կ. Պոլսից հեռագրում են մարտի 16-ից հետևեալը. «Թուրքական կայսրի տրագիկական մահը խոր ազդեցութիւն գործեց սուլթանի վրա։ Սուլթանը, ինչպէս յայտնի է, անդադար երկիւղի մէջ է գտնվում, և երևակայում է զանազան դաւադրութիւններ և սպառնութիւն իր դէմ, իսկ հասարակութիւնը, ի հարկէ, զանազան կարծիքներ է յայտնում այն ազդեցութեան մասին, որ կունենայ Պետերբուրգի անցքը թիւրք կառավարութեան վրա յունական հարցի մէջ։ Մի քանիսները կարծում են, որ այժմ սուլթանը կը համաձայնի նշանաւոր զիջումներ անել, պատերազմի առաջն առնելու համար. միւս կողմից կարծիքներ են յայտնվում, որ Դուռն մեծութիւնը փախչում է գլխաւորապէս իր հպատակների ֆանատիկոս մասից. և այժմ առաջվանից աւելի կընդդիմանայ մահմեդականներով բնակեցրած մէկ երկիր յանձնել Յունաստանին։ Ինչ որ խօսվում է հասարակութեան մէջ դեսպանների խորհրդակցութիւնների մասին Թիւրքաց հաւատարմատարների հետ, դեռ ևս ոչինչ դրական հետևանք չէ կարելի դուրս բերել, արտաքին բանակցութիւնները շատ դանդաղ են ընթանում և երկու կողմն էլ պաշտպանում են իրանց սկզբնական պահանջները։ Թիւրքաց պատգամաւորները խաղաղ տրամադրութիւն են յայտնում և մի քանի զիջումներ են անում Թեսալիայում. բայց շատ քիչ յոյս կայ, որ և է կարելի լինի որ և է զիջումն անել։ Դեսպանները, ասում են, զիջողութիւն ունեին վարձատրութիւն տալ Կրետ կղզով, կամ Արշիպելագոսի մի քանի ուրիշ կղզիներով, բայց մինչև այսօր այդ միտքը պաշտօնապէս չէ յայտնված։ Երկու կողմն էլ խիստ գաղտնապահութիւն են անում այն բանի մասին ինչ որ կատարված է և ինչ պէտք է կատարվի. բայց դժուար չէ նկատել, որ դեսպանները ունեցած յոյսը բանակցութիւնների վերջնական աջողութեան մասին ներկայումս փոքրացաւ»։

—Փարիզից լրագիրներին հեռագրում են մարտի 9-ից հետևեալը. Գամբետտայի նախագահութեամբ Ֆլոկեյում կայացաւ Ալզասական դաշնակցութեան խորհուրդը, որ հաւաքվեցաւ ութ հազար մարդիկ։ Գամբետտան շնորհակալութիւն յայտնեց իրան պատւով ընդունելու համար, ոչ որպէս անձնաւորութեան, այլ որպէս Ֆրանսիայի զարթի ծառայողին։ «Իմ կեանքում, որպէս և ամենքի կեանքում լինում են նեղութիւններ և անախորժութիւններ, բայց ես մի այլ բաւականութիւն չեմ որոնում, բացի քաղաքացիների երախտապարտութիւնից։ Ես անտարբեր եմ դէպի անձնական հարցերը, որոնց հետ միասին անտեղի եմ համարում։ Ես առաջ գնալ ժամանակ ունեմ, իսկ գլխաւորն է հասարակութեան եռանդը և անվրդովելի կամքը։ Ես չեմ վիրաւորվում, երբ խօսում են իմ առողջութեան մասին դէպի ամեն անհաջող ցնորքներ։ Ալզասացիք և Լոթարինգացիք, ահա այն երկու ռամիկը, որոնք պէտք է ոչ թէ կասեն, այլ զգան Ֆրանսիայի մեծութեան և հզօրութեան զարգանալուն։ Ուրիշ են ասում, որ հանրապետութիւնը աւելի կառավարութիւններից բարձր է, որ հանրապետութեամբ և հանրապետութեան հետ կարելի է փնտրել դժուար խնդիրներ՝ չը խառնել և չը խառնել ուրիշներին»։

—«France» լրագրում միջաղեցին այն միտքն է յայտնում, որ Աղեքսանդր III-ի գահը բարձրանալուց յետոյ պէտք է մեծ փոփոխութիւն պատահի եւրոպական գործերի դրութեան մէջ, որ Գերմանիայի քաղաքականութիւնը առանձնականների քաղաքականութեան տեղը կը բռնէ և որ իշխ. Բիսմարկ, թէպէտ առաջվա պէս կը շինէր կը շրխկացնէ իր սուրը, բայց այլ ևս անզգամ չէ կարող հանել նրան պատեանից։ Եթէ աշխարհիս խաղաղութիւն է տալու ամեն հերոսով բարեկամական յարաբերութիւններ կապել Իտալիայի հետ և յայտնում է այն կարծիքը, թէ Ռուսաստանը Գերմանիայի այլ ևս աչնդոյնի հաւատարիմ դաշնակից չի լինի, ինչպէս որ էր մինչև այժմ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 19 մարտի։ Բարձրագոյն կայսրը, վճռելով վերջ դնել չարագործների յանդուգն գործունէութեան զարգացմանը և պաշտպանել մայրաքաղաքը չարագործութիւններից, հրամայեց՝ օգնութեան հրաւիրել մայրաքաղաքի ամբողջ ազգաբնակութիւնից ընտրվածներին, որոնցից քաղաքապետի մօտ կազմել ժամանակաւոր խորհուրդ քաղաքացիների մասնակցութեամբ։ Խորհրդի մեծամասնութեան համաձայնութիւնը առաջած իրաւասութիւն մէջից անյապաղ իրագործվում է քաղաքապետից։ Մայրաքաղաքի 228 բաժիններից իւրաքանչիւրը պէտք է մի մարդ ընտրէ։ Սրանք իրանց միջից կընտրեն խորհրդի 25 անդամներ և 25 կանդիդատներ, որոնց ցուցակը կը ներկայացնեն թագաւորին։ Այսօր ընտրութիւնների սկիզբն է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 19 մարտի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր., երկրորդ 93 ր., երրորդ 93 ր. 50 կ., չորրորդ 93 ր. 12 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 224 ր. 50 կ., երկրորդ 217 ր. 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 ր. 37 կ., երկրորդ 92 ր. 37 կ., երրորդ 92 ր. 37 կ., ոսկի 7 ր. 93 կ.։ Ռուսաց 1 ռուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24,75 պէնս, Բերլինի վրա 125 պէնս, ռուսաց 100 ր. Փարիզի վրա արժէ 226 մարկ։ Բորսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ցական է, թէ չէ աչքով Սարդու չարադրութիւն և մինչև այսօր այս հարցը չը պարզվից մեզ համար։ Ասենք որ չը լինի այս երգը, պատասխանելու մենք հրաւիրում ենք։ Դուցէ վերջը բացատրէ այս հարցը։

2. Ս ո ւ ր բ Կ ա ր ա պ ե տ ի դ ա ռ ա ռ ա ն ը.

Սուրբ Կարապետ *) կայնած (կանգնեց) գնած,
Դեղեր (դեղ) ժողվեց գրեց գնդած։
Կախ-դէմի տառ (ամամն, ամամն),
Սա կեմսմ քեզ փոչախան (փոչանան),
Այր տանեմ թագեմ փրկրությամբ։

Այս երգի բովանդակութիւնը։ Սուրբ Կարապետը ժողովում է բոլոր դեղերը և դնում գնդան-բանտը։ Կաղ-դէմը (երևի նրանց գլխաւորը) ազատութիւն է խնդրում որից այն պայմանաւ, որ լինի փոխանակ,—սուրբ Կարապետի վանքի Թանկեների—փառապանների—փոխեն տանի թագի փրկութեան։ (կարծեմ փրկութեանը մի ցեղ է նկատում գետի ափում)։

b) Սիրահարական երգեր (Эротическія пѣсни)

Հնամեայ երգի մէջ երիտասարդը դիմելով իր սիրած աղջկան խնդրում է գալու գալ, որ նա կարողանայ պատասխանել, բերելով սիրածի գեղեցկութիւնով։

Աղջիկը պատասխանելով երիտասարդին, համեմատում է իր գեղեցկութիւնը խնձորի, նարնջի ծառի չափերի հետ և այլն։

Երիտասարդը. «Ա՛յ հայի աղջիկ,
«Ա՛յ չարի աղջիկ,
«Մէ (մի) դուս արի (արի)
Քո բոյը (հասակ) տեսնեմ (տեսնեմ)։

*) Սովին ժողովուրդը սուրբ Կարապետին կոչում է «Սրբիկապետ»։

Աղջիկը «Ա՛յ հայի տղայ *)
Ա՛յ չարի տղայ
«Բազչայ (պարտէզ) չեմ գնացել (գնացել)
Ձիգան (Նոյ-առանց ձուն) չեմ տեսել (տեսել)։

Երիտասարդ. Ա՛յ հայի աղջիկ,
Ա՛յ չարի աղջիկ,
Մէ դուս դուս արի
Մազերդ (коса) տեսնեմ։

Աղ. Ա՛յ հայի տղայ,
Ա՛յ չարի տղայ,
Բարսան (կարասան) չեմ գնացել,
Ջուան չեմ տեսել։

(Այսուհետ աղջիկը իր մազերի երկարութիւնը համեմատում է չուանի երկարութեան հետ)։

Երիտ. Ա՛յ հայի աղջիկ,
Ա՛յ չարի աղջիկ,
Մէ դուս արի
Ճակատդ տեսնեմ։

Աղ. Ա՛յ հայի տղայ,
Ա՛յ չարի տղայ,
Շնար (քարաք) չեմ գնացել
Մէկդան չեմ տեսել։

(Աղջկայի ճակատի լայնութիւնը համեմատվում է հրապարակի լայնութեանը)։

Երիտ. Ա՛յ հայի աղջիկ,
Ա՛յ չարի աղջիկ,
Մէ դուս դուս արի,
Ընչերդ (յոնք) տեսնեմ։

Աղ. Ա՛յ հայի տղայ,
Ա՛յ չարի տղայ,
Արխինք չեմ քշեցել (Նոյել)
Կամար (աղեղն) չեմ տեսել։

*) Երբեմն ասում են «այ հայի տղայ, այ քրդի տղայ»։

«Ա՛յ հայի աղջիկ, այ չարի աղջիկ» կամ «այ հայի տղայ, այ չարի տղայ» եզրակիցները (припѣвъ) կրկնվում են ամեն տան սկզբումը, ուստի աւելորդ եմ համարում մի և նոյնը կրկնել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի,
Թշերդ տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Բաղ (այգի) չեմ պահել (сторожить)։
Ալ (կարմիր) խնձոր չեմ տեսել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի,
Աչերդ տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Ճամ (ապակի) չեմ գնացել,
Կանթեղ չեմ տեսել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի
Քթդ տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Նուռ (նռան) չեմ կերել (ուտել)
Մէջը չեմ տեսել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի
Ատամներդ տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Վզնոց (ожерелье) չեմ առել,
Սադաֆ (перламутръ) չեմ տեսել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի
Քո վիզը (պարանոց) տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Գեօլը (լիճ) չեմ գնացել,
Օրդակ (բադ) չեմ տեսել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի,
Քո ծոցը (կուրծք) տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Սարը (լեռան) չեմ գնացել,
Ձիւն չեմ տեսել։

(Այստեղ կուրծքի սպիտակութիւնը համեմատած է ձեան սպիտակութեանը)։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի
Մէջքդ տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Բոստան չեմ գնացել
Շամամ *) չեմ տեսել։

. . . .

Երիտ. Մէ դուս դուս արի,
Քո մէջքը (талія) տեսնեմ։

. . . .

Աղ. Վարդ չեմ քաղել
Դաստայ (букетъ) չեմ կապել։

Այս երգի մէջ աղջիկը նկարագրում է իր գեղեցկութիւնը, համեմատելով իր մարմնի անդամները զանազան ժողովրդի կարծիքով գեղեցիկ առարկաների.—թուշը կարմիր խնձորի, ատամները սադաֆի, ծոցերը ձիւնի և այլն։

Երգը լիքն է չափազանցութիւններով (гипербола)։ Աղջկան համար մազերի երկարութիւնը համեմատած է մէջքանի հետ, յոնքերի կամարը—աղեղի և այլն։

(Կը շարունակվի)

(*) Շամամ սեխանի փոքրիկ անուշահոտ սեխ է, չամամը սիրող նշան է։ Եթէ մի երիտասարդ սիրահարված է մի աղջկայ վրա, նա զարդարում է մետաքսով մի շամամ և ծածուկ ուղարկում աղջկանը։ Եթէ այս վերջինը ընդունում է ուղարկած շամամը, այս նշանակում է, որ աղջիկը ևս սիրում է երիտասարդին. հակառակ դիպուածում մերժում է նրա ուղարկած շամամը։